Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentaria in universam artis logicam - Cod. Ettenheim-Münster 277

[S.l.], [17. Jahrh.]

Dvbivm vltimvm

urn:nbn:de:bsz:31-129937

Visual Library

DVBIVM VLTIMVM

An Illus sine aliquo Habitu superaddito possit cognoscere
1a ppria et quatenus sit ille habitus acquisitus an v. naturaliter congenitus?

Resol. Ad 1a ppria dici illa que statim explicatis terminis cognoscuntur
et in quibus alia ppria sine veritas fundantur. Atque Epticia alia Speculativa
alia Practica. Speculativa dicitur que cum sint clara movent intellectum
tantum ad contemplandum vel speculandum ut omne totum est maius sua parte
quodlibet est vel non est. Practica v. sunt que non tantum movent ad sui cognitionem
sed etiam ad bene moraliter operandum ut omne bonum est sequendum omne
malum fugiendum. hoc prenotato sit.

Chus 1a Illus nudus sine habitu superaddito non potest cognoscere
1a ppria.

Pbatur 1a Illus nude acceptus est tantum detractus sicut et cetera potentia ad
operandum simpliciter et non ad bene vel male, prompte et faciliter quo
ut facile prompte et absque erroris periculo intellectus percipiat 1a ppria
non sufficit ille secundum se sed petitur aliquis habitus superadditus.

Pbatur 2o Si intellectus non indigeret habitu superaddito ad percipienda 1a
ppria maxime cum qua sunt evidentia et movent naturaliter intellectum statim
explicatis terminis sed hec ratio nulla quo petitur aliquis habitus superadditus
probatur minor nam habitus assensus premissarum et cognita bonitate illationis evidens
est veritas Chus sed hic non obstantibus omnes philosophi admittunt habitum
quendam inclinantem ad assensum Chus quo quamvis evidentia sint
1a ppria non poterit intellectus absque aliquo habitu superaddito illa percipere.
Arg contra hanc Chum Illus nostrum est naturaliter detractus ad prestandum assensum
primis principiis quia intellectus noster neque illis discentiri quo ad percipienda 1a ppria

n̄ ẽ necess alijs habitib. probo istam conseq. quia tn̄ ad actus liberos generandos habitus
est n̄ ad actus naturales vel necess. ut patet in visione in qua n̄ generant habitus ad
recipiendos colores neq in voluntate generant habitus in ordine ad ultimum
finem vel bonum in cōi quia actus voluntatis ĩ ois naturalis circa bonum in cōi
ẽst. Habitus tn̄ datur in ordine ad aliquid difficile sed in ppu̅ est facilis
qui ad illa cognoscenda n̄ dt generari habitus. Sed quod intellectus n̄ sit naturalis
determinatus ad assensum primorum principiorum sed ẽ quodammodo indifferens tum
ad ppu̅ quam ad contrarium neque ẽ determinatus ad praestandum assensum pus pp̄s
facile et delectabiliter. quod si alij facilius cognoscunt in nobis illa generat
ex habitu illo facultas nam si n̄ haberemus illum habitum eandem
sentiremus difficultatem in cognoscendis pp̄s quam sentimus quotidie in cog:
noscendis aliis rebus.
Sed contra Illum quidem ẽ naturaliter determinatum circa sua pp̄a quod ad specif.
cationem hoc ẽ si circa illa format iudicium illud erit assensus et n̄
dissensus, n̄ tn̄ ẽ naturaliter determinatus circa illa quod ad exercitium sic tamen
habet intellectus libertatem circa illa dependenter a voluntate, unde in pot assensum
suspendere, datur qui habitus in voluntate ut mediante illo prompte et delec
tabiliter in exercitio absque ullo errori periculo pus pp̄s praestet assensum.
In voluntate enim pro visione n̄ generant alijs habitus quia illa pot ẽ quod ad
exercitium naturaliter determinata circa illa obiecta ut patet in visione respectu coloris
quare a. in volle n̄ datur habitus in ordine ad bonum in cōi ẽ determinate ab
natura, quia voluntas ex sua natura ẽ gratia mobilis in obiectum quod attrahit ad
se voluntatem et inde ẽ quod voluntas feratur in illud sine ulla difficultate.
At v. intellectus hoc n̄ habet sed ille potius dt a se attrahere obiectum mediantibus
speciebus intelligibilibus quod ut facilius fiat datur in illo habitus primorum pp̄orum
cum n̄ ẽ tanta determinatio in obiectum quanta in volle.

Ad 2m. Dico 1o. ppria esse quidem facilia sed sapposito habitu difficilia
v. absoluto habitu quod v. nobis illa nobis facilia appareant ordine ex habitu
naturaliter nobis cogenito a ppria creatione.

Chro 2a. Habitus ille distinguitur realiter ab illo.

Haec Chro est contra quosdam qui dicunt habitum primorum ppriorum esse ipsum
illum Ex quo postea inferunt nudum illum posse cognoscere ipsa ppria.
Sed probatur Chro. Si habitus ille est ipse illum et non distinctus ab illo sequeretur
quod esset indifferens et haberet se ad opposita sc. ad verum vel falsum
sed hoc non ergo habitus primorum ppriorum non est ipse illum sed quod distinctum ab
illo. probatur sequela. posse rationes habent se ad opposita et patet in voluntate
quae habet se ad bonum et malum et in illum quae habet se ad verum vel falsum
ergo si habitus primorum ppriorum est ipse illum qui est posse rationis habebit se
ad opposita sc. ad verum et falsum. ma. a. probatur. Habitus primorum
ppriorum non potest esse ppium cognoscendi falsum ergo non habet se ad opposita
probatur ant. tota certitudo et determinatio et necessitas assensus scientifici
sumitur ex certitudine et determinatione ppriorum ergo certitudo et firmitas
assentiendi illum posse ppriorum in Chro sed habitus secundum quod cognoscunt Chros
non habet se ad verum et falsum sed est omnino determinatus ad verum ergo multo
magis erit determinatus habitus primorum ppriorum ad verum et consequenter
non habebit se ad opposita.
Et iste Habitus in communi potest intelligi omnia ppria tam practica quam speculativa
quae in alio nomine vocantur illa vel illum. est Habitus quidam clarus
et certus circa propositiones quidem universales nostras et immediatas. Nomine
ppriorum non intelligimus hic tantum illa ppria communia quae vocantur dignitates sed tantum
illa quae vocantur positiones. quod probatur 1o.

Ad pl. 1. qa in hoc differt habitus primorum principiorum a fide quod versetur
circa propositiones immediatas et per se notas sic hoc aeque convenit positivis ac
dignitatibus quo nomine principiorum intelligendum utraque principia.
2o. pt. Ex utrisque principiis deducitur Chro scientifica quo nomine principiorum
intelligendum utraque principia. Convenit quod illud cum aliis habitibus intellectualibus
in ratione habitus, differt a. ab illis per hoc quod sit clarus certus versans circa
propositiones necessarias &c. quod fide et opinio aut fides non habet.
Chro 3. Habitus primorum principiorum non est aequalis per actus illius
possibilis sed nobis naturaliter congenitus.
Haec est oratio Rub. et alias, est tamen verbis in Thom. Et pl. 1o. Auctoritate
eiusdem S. Th. de Veritate quaestione 16. a. 1. ubi ait A natura est hominis insitam
aliquam virtutem cognitionem ~~[illegible]~~ qui homo promptus et facilis potest
uti cum fuerit nostrum et haec cognitio quam ipse habitualem nocuit
est veluti seminarium omnis sequentis cognitionis acquisitae tam speculativae
quam practicae.
Pbr 2o. Ratione Nam homo experitur se promptum et facilem absque ullo
labore et repetitione plurium assensuum ad cognoscenda 1a principia quam
ipsi proponuntur quod habet habitum naturalem et congenitam facilitatem. pt.
Consequentia facilitas et promptitudo operandi est evidens signum habitus superadditi
cum potentia ex se tantum sit destituta ad operandum simpliciter quod cum
potentia intellectiva in quocumque tempore sit facilis ad assentiendum primis principiis
illa facilitas naturaliter erit congenita aut a. pat. experientia qua nullus
hominum est qui non statim explicatis terminis assentiatur facile huic principio omne
totum est maius sua parte.
Pbr 3o. cognitio principiorum est quaedam seminarium omnis cognitionis sequentis
sicut in aliis naturis existunt quaedam naturalia semina omnium operationum

et effectum sequentium sed hoc semina naturaliter eis nisi et non acquirendo
quod cognitio principiorum naturaliter merit. Probatur 3°. si habitus primorum principiorum
acquirendo per actus illius possibilis per iudicia et assensus sequendo quod illi
habitus augendo et crescere facultas assentiendi et corrumpendo per
cessationem sed hoc est falsum quod et id ex quo sequitur. probatur sequitur. Habitus
ex eadem causa augendo ex qua generatur et ex eadem diminuendo. nec probatur
Item S. Th. illi habitus per nullam obliviosam aut cessationem
possunt corrumpi cum post longam cessationem ac ab omni actu assentiendi
quilibet homo experiatur eandem facultatem quam habuit ante. Et non post
multam repetitionem non experiatur homo maiorem facultatem circa illa
quam habuerit a principio quod Item S. Th. non generatur illi habitus ex actibus
illius possibilis sed est nobis naturaliter congenitus.
Arg. 1°. Contra hanc Chrisostomum. S. Thomam 2°. post cap. ult. docentem quod
habitus primorum principiorum producuntur in nobis ex sensibus et experientiis
quod non docet alio in loco ubi sic ait quod habitus iste quod non sit diversus
sed idem cum habitu Chrisostomum sed habitus Chrisostomum est acquisitus ut patet
quod et habitus principiorum.
Idem probatur ex Aristotele 1°. post. Cap. ult. ubi ait Neque ita nisi nobis
determinati habitus neque fiunt ab aliis habitibus notioribus sed a sensu
ubi docet per proprios actus et immediatos producitur in nobis istum habitum
quod secundum Aristotelem habitus principiorum est acquisitus.
Ex Ar°. Habitum illorum duo importari unum de fonti et alte-
rum de connotato vel manenti. De fonti importat facultatem
iudicativam de aliquo obiecto et in hoc sita est eius essentia.

De mente v. ni portat species intelligibiles, ut representativas a sensib. recipiat. Loquendo ergo de habitu qui ad connotatum non est nobis congenitus naturaliter sed acquisitus quia intellectus humanus nullus accipit species ~~[illegible]~~ per infusionem in principio suae creationis sed omnes illas acquirit in ministerio sensuum per quod differt ab angelo qui in principio suae creationis accipit species per infusionem rerum naturalium representativas.

Hoc ergo supposito dicit S. Thomas nulli habitum illum qui ad mente et connotatum fieri ex sensibus et experientiis, non a. quod ad formale hoc est quod ad facultatem indicativam.

Ad 2. locum dicit S. Th. tum nulli habitum principiorum non esse diversum sed eundem cum habitu Chronum unde ordinis et caritatis quia habitus Chronum non habet rationem sensus nisi per ordinem ad habitum principiorum.

Ad locum Artis dicit. Ipsum dixisse habitum principiorum fieri a sensu, non a. assensu ut quidam mali legunt cum Rubio et sic secundum Artem habitus principiorum erit acquisitus quod ad mente quod nos libenter fatemur.

Alii Thomistae dicunt Habitum illum etiam quod ad formale non esse nobis datum in creatione sed produci per intellectum agentem ita quod posita tamen notitia acquisita mediantibus sensibus ad praesentiam speciei intelligibilium unde intellectus agentis resultat in intellectu possibili talis habitus et sic dicunt quod sit acquisitus quia supponit operationes sensuum. Dicuntur quod sit naturalis quia fluit per modum naturae sicut nutrire et augere dicuntur actiones naturales ratione possibili alimento decocto. Haec sententia probabilis est.

Differt tamen a nostra in hoc quod nos ponamus Habitum quod ad formale in principio creationis ij v. dicunt produci per illum agentem quod licet sit verum quod ad ipsum usum cum operationem istius Habitus tamen formaliter loquendo de ipsa [illegible] virtute indicativa. Falsum nobis videtur etiam S. Th. in 3. dist. 23 q. 3 a. 2. ubi ait quod habitus ille naturaliter insit et datus in creatione Dei satisfacit solutio Auctorum qui dicunt ibi loq. S. Th. [illegible] hoc est quia in creatione datur illius agens qui est causa illius habitus. Certe ex hoc sequeretur habitus omnes esse nobis datos in creatione quia in creatione recipimus illum agentem et possibilem qui causant postea omnes habitus.

Arg. 2°. Natura tamen dat quod est necessarium ad operandum simpliciter et non ad facilius operandum sed habitus primorum principiorum non est necessarius ad simpliciter sed ad facilius et promptius operandum ut patet. ergo non est a natura sed aliquibus ma. pat. in omnibus habitibus virtutum quia nobis per proprios actus aliquis eo quod sint necessarii ad melius et facilius operandum. ma. pater assensus principiorum non excedit vim illius informati speciebus intelligibilibus ergo potest illis simpliciter sine habitu praestari assensum consequens pat. pater autem quia principia sunt per se evidentia et clara ergo non excedunt vim illius.

Confir. Si Habitus principiorum esset a natura sequeretur quod illius in principio non esset pure potentia in linea intelligibili, at hoc iam Aristotelem qui ait quod illius in principio sit sicut tabula rasa ergo non est habitus datus in creatione. Ex quo dico ma. natura non tamen dat ea quae sunt necessaria ad simpliciter operandum sed non ea quae ad melius, si tamen sint caeterarum cognitionum seminaria et principia quod illius adiutus possit ad reliquas scientias pervenire. ad pro. ma. dic.

Habitus virtutum non esse seminaria et ideo non dari a natura. Ad
Confir. negatur sequela. nam per illam non indicativam non tollitur pura
potentia illius in ppo quia ut dictum est usus et operatio illius habitus pendet
ex specie. ~~illabilis~~ quia desumuntur a sensibus et ista species acquirendae sunt
ut patet. Et hac ratione illius in ppo est pura potentia.
Ex quo sequitur quod habitus ppiorum sic conveniat homini et sicut illorum
illum licet usus illius dependeat a speciebus acquisitis. Unde istis
habitibus non utuntur pueri quia carent speciebus.
Quaeres tu Hic. An sit idem Habitus inclinans ad ppam speculativam
et practicam. Ex quo sunt duo distincta habitus specie. quod probatur
quia habent omnia specie distincta nam omnium habitus quae versantur circa
ppam speculativam habent pro obiecto formali speculabile ut sic vel ens per se
notum sub ratione veri speculativi. Habitus vero quae versantur circa
ppam practicam et vocantur synderesis habent pro obiecto formali operabile sive
ens per se notum sub ratione veri practici sed hic duo dicuntur specie
quo et isti habitus.
An vero dicuntur specie subalterna vel infima maior est difficultas. Utrumque
quidem est probabile. Probabilius tamen videtur nobis quod dicuntur specie infima
quia sic habent eundem modum tendendi sub ratione veri immediati et ita
Habitus inclinans ad ppam speculativam est distincta specie ab ~~illo~~ habitu
qui inclinat ad ppam practicam quia sic inclinat ~~illum~~ ad praestandum
assensum sub eadem formali ratione sic: ad assensum sub ratione
veri et immediati. Ex quo colligitur

Adam primus Homo

Adam primus homo

In q differt a sua et opinione q p medium procedunt, differt tn a
fide q tiet procedat sine medio tn n fertur in veritatem evidentem sed
obscuram. Quam obscuritatem nobis in aeterna patria illustrare
dignetur ipse Pater Luminum Deus cuius subiore atq illustra
tione haeteus p calliginosos locos fallus ad ~~ps~~ aptiores physicae
campos evasimus. Ipsi proinde Regi immortali Invisibili soli
Deo Honor et Gloria in aeternum et Ultra Amen Amen Amen.

Demnach ist
~~Adam~~ primus

Nomina

p Demnach

Demn